

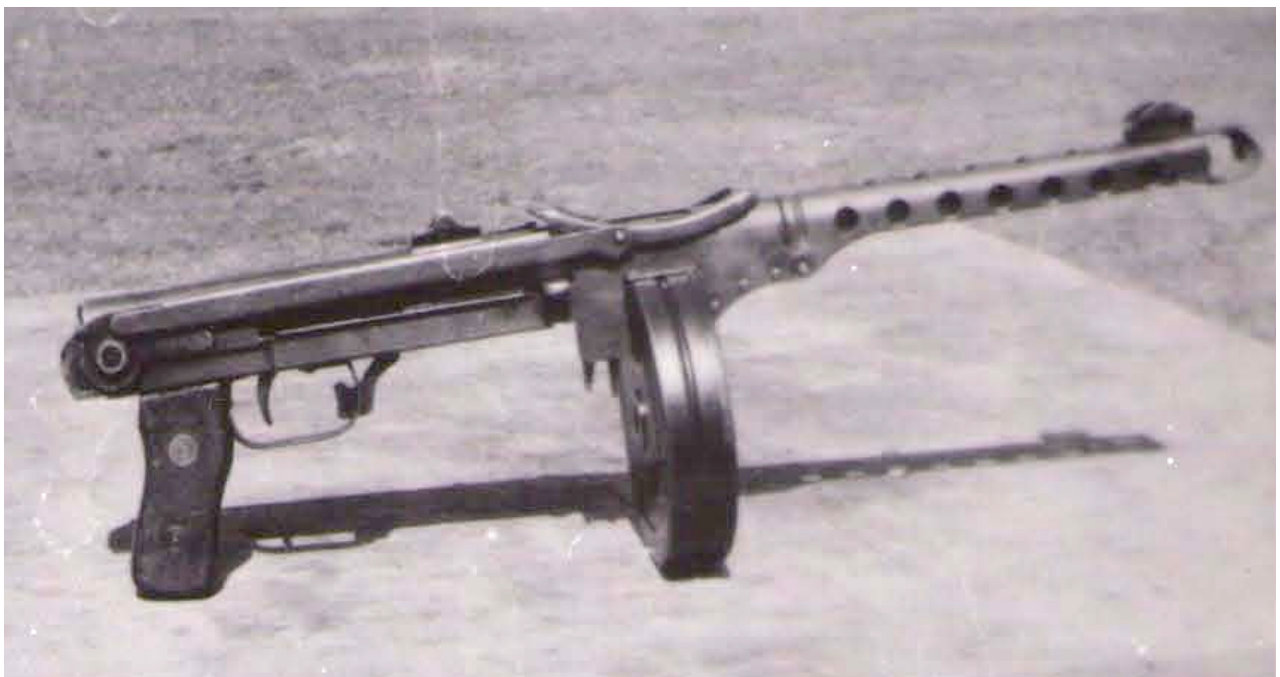
Frågor kring utvecklingen av kpist m/45

Sedan någon tid får författaren diverse frågor från intresserade läsare av EVHF hemsida, någonting som vi i EVHF förstås tycker är synnerligen glädjande och trevligt – det är ju den omedelbara indikationen på att ”vi är läsvärda.”

Telefonledes har jag fått några frågor - bl.a. från Börje i Västra Frölunda och Gunnar i Halmstad kring utvecklingen av kulsprutepistol m/45.

Utvecklingen av svenska infanterivapen under mellankrigstiden, andra världskriget och 1950-talet är i dag nästan helt bortglömd trots att den var synnerligen intensiv – av alla involverade konstruktörer samt beslutsfattare är de flesta idag avlidna. Jag tror dock att jag summariskt skall kunna svara tillfredsställande på aktuella frågor enligt nedan:

- konkurrerande typer/konstruktörer
- blev valet bästa möjliga
- fanns det några resonemang kring bajonett

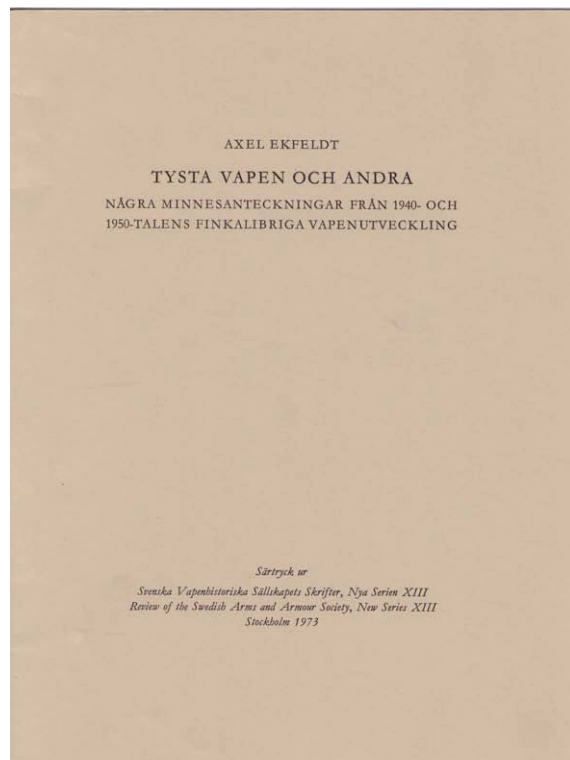
Bilden visar det finska erbjudandet - kpist fm/44 Tikkakoski, - förenklad modell av den ryska, vilken blev katalysatorn för den svenska kulsprutepistolutvecklingen.

Svenska arméförvaltningen fick 1943 ett erbjudande från OY Tikkakoski AB att inköpa en nykonstruerad kulsprutepistol (en förenklad och förbättrad kopia av den ryska kpisten PPS-43). Erbjudandet blev katalysatorn till den följande utvecklingen av en svensk kulsprutepistol.

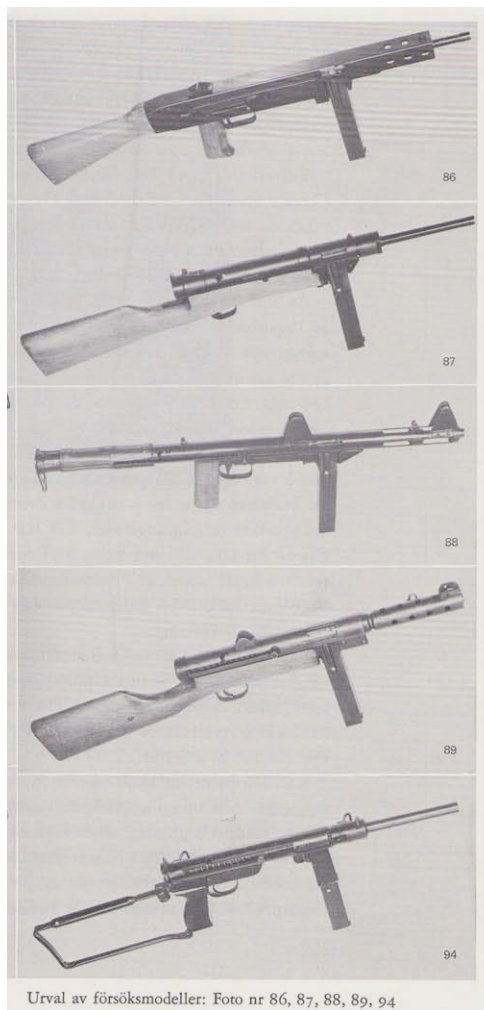
Husqvarna, sedan 1940 tillverkare av kpist Suomi mindre, inbjöds att komma med synpunkter men erbjöds även att delta med egna konstruktioner varför jämförande prov med de båda vapnen (m/Tikka och m/HVA) påbörjades i mars 1944. Proven genomfördes vid GF samt InfSS. I september 1944 bildades en kpistkommitté enl. GFTM beslut och under ordförandeskap av styresmannen vid GF, sedermera arméöverdirektören Charles Holmgren.

Den 19 september 1944 höll den nyligen tillsatta kpistkommittén sitt första sammanträde. När så styresmannen för Gevärnsfaktoriets (vilken initialt skulle vara sammanhållande för försöken mellan OY Tikkakoski AB samt HVA) presenterade ett antal egna (läs Gevärnsfaktoriets) förslag till förenklade svenska kulsprutepistoler så blev kritiken förstudsvidande samt ett ifrågasättande från den centrala förvaltningsmyndigheten hur GF hanterade ”agfrågan”. Att kritiken var ”frän” torde stå ganska klart när det visade sig att alla GF:s skickliga konstruktörer ägnat all sin tid åt kulsprutepistolen istället för att få sorgebarnet ”ag m/42” i produktion – se vidare min uppsats ”Sorgebarnet” eller något om problemen med ag m/42.

Oavsett kpistkommitténs direktiv ”och vad som egentligen var rätt” – vilka blev då de facto de konkurrerande systemen?

I Axel Ekfeldts lilla utmärkta skrift ovan – TYSTA VAPEN OCH ANDRA ges en exposé av kpistutvecklingen. Översikten är tyvärr högst summarisk men redovisar dock vissa vapens konfiguration i bilder:

Då bilderna av Ekfeldt utelämnar konstruktörernas namn samt typnummer så har detta kompletterats av mig:

- Bild nr 86 fm/Agevik
- Bild nr 87 fm/44 Lundin II
- Bild nr 88 fm/44 Blomgren III
- Bild nr 89 fm/44 Johnsson
- Bild nr 94 fm/CC Crawford-Currie

De flesta konstruktörerna hade dock ett antal vapen/varianter med:

- Nils Lundin – ett flertal
- Johnsson – ett flertal
- Blomgren – ett flertal
- HVA – ett flertal
- Försvarets Fabriksstyrelse – ett flertal (G Gladh)
- Nordiska televerkstaden – ett flertal

Urtypen från HVA (Ekfeldt) – dvs. förenklad kpist m/Huskvarna

Från ovan - kpist Suomi mindre samt prototyperna HVA II och HVA III

Kpist fm/44 Försvarets Fabriksstyrelse (Gladh)

Variant av kpist fm/44 Lundin

Författaren tror sig har svarat på den första av frågorna genom att ge några ”axplock” ovan av de konkurrerande systemen.

Fråga nr. 2 – blev aktuellt val det bästa?

Frågan är förstås omöjlig att svara på, dock kan konstateras att vi i kpist m/45 fick ett ypperligt vapen med mycket robust konstruktion och tillförlitlighet samt mycket god precision (författaren har skjutit något 100000-tal skott – så han vet vad han talar om).

Fråga nr. 3 – fanns det några resonemang kring bajonett?

Svaret är enkelt: - Ja, det fanns det. Till vissa typer av kpist m/45 och 45B – modellerna R, S o. T (primärt för export) fanns bajonetter i två typer – stötstickbajonett med fyrkantig stukatklinga samt knivbajonett.

Kulsprutepistol m/45 i tidig exportversion

Claes-Göran Ros

Utgåva 1 - 20121116